

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ VETERİNER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
HAYVANSAL ÜRÜN TÜKETİM YAPISI VE ALIŞKANLIKLARI
The Consumption Situation and Habits of Livestock Products among the
Students of Erciyes University Veterinary Faculty

Savaş SARIÖZKAN¹, Yavuz CEVGER², Pınar DEMİR³, Yılmaz ARAL⁴

Özet : Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi öğrencilerinin gelir düzeyi ve cinsiyete göre et, süt, yumurta gibi başlıca hayvansal ürünlerin yanı sıra, et ve süt mamullerine ait tüketim yapısını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında 102 gönüllü öğrenci ile yüz yüze görüşülerek uygulanan anket çalışması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin kırmızı et olarak sığır-dana etini, et mamullerinden ise sucuğu daha fazla tükettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin yaklaşık %20'sinin süt tüketim alışkanlığına sahip olmadığı ancak, peynir ve yoğurt tüketimi konusunda belirli bir alışkanlığın olduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak; öğrencilerde hayvansal kaynaklı gıdaların tüketimi yönünden gelir ve/veya tüketim alışkanlıklarına bağlı olarak yetersizlikler olduğu kanısına varılmıştır. Bu yetersizliğin giderilebilmesi için öncelikle ülkemizde hayvansal ürün üretim maliyetlerinin düşürülmesine ve tüketicilerin gelir düzeyinin artırılmasına yönelik tedbirlerin alınması önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Hayvansal ürün, gelir, öğrenci, tüketim alışkanlığı

Gelişimini tamamlamış normal bir insanın sağlıklı ve dengeli bir şekilde beslenebilmesi için günde ortalama 70 gr protein alması ve bunun da 35-40 gramının hayvansal kaynaklı proteinlerden oluşması gerekmektedir (1, 2).

¹ Yrd.Doç.Dr.Erc.Ün.Vet.Fak,Hayvan Sağ.Ekon.İşl.AD, Kayseri

² Doç.Dr.Ankara Ün.Vet.Fak,Hayvan Sağ.Ekon.İşl.AD, Ankara

³ Araş.Gör.Ankara Ün.Vet.Fak,Hayvan Sağ.Ekon.İşl.AD, Ankara

⁴ Araş.Gör.Dr.Ankara Ün.Vet.Fak,Hayvan Sağ.Ek.İşl.AD, Ankara

Geliş Tarihi : 05.10.2007 Kabul Tarihi : 31.12.2007

Summary : This study aims to determine consumption status of meat and milk products beside meat, milk and egg of Erciyes University Veterinary Faculty students according to their income level and sex. The study was performed in the academic year of 2006-2007, based on surveys applied to 102 students. The results showed that, students consumed more beef-veal than other red meats and sausage than other meat products. Twenty percent of the students stated that, they were not on the habit of consuming milk. However it was understood they consumed a certain amount of cheese and yoghurt. As a result, it was understood that, students consumed animal products inadequately for financial and habit-related reasons. For this inadequacy to be put right the production costs of livestock products have to decrease and the income level of consumers need to increased.

Key words: Livestock product, income, student, consumption habits

Günümüzde hayvansal ürünlerin kişi başına düşen tüketim miktarları, ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin karşılaştırılmasında dikkate alınan önemli bir kriter haline gelmiştir.

Avrupa Birliği ve ABD'de kişi başına düşen ortalama hayvansal protein tüketimi sırasıyla 60 ve 73 gr. iken, Türkiye'de bu rakam 23 gr. gibi çok düşük bir düzeyde bulunmaktadır (3).

Bir toplumun gıda talebi ve tüketim alışkanlıkları; ürünlerin kalitesine, fiyat ve hijyen özelliklerine, ülkedeki milli gelir dağılımına, tüketicinin eğitimi, gelir düzeyi gibi sosyo-ekonomik özelliklerindeki farklılıklara bağlı olarak değişebilmektedir (4).

Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi öğrencilerinin et, süt, yumurta gibi başlıca hayvansal ürünleri, sucuk, salam, sosis, pastırma gibi et mamullerini ve yoğurt, peynir, tereyağı gibi süt mamullerini tüketim yapısının ortaya konulması amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmanın materyalini, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nde eğitim gören toplam 263 öğrenciden araştırmaya katılmaya gönüllü olanlar içerisinde rasgele seçilen 102 öğrenci (%38,8'i) ile yüz yüze görüşülerek yapılan anketten elde edilen veriler oluşturmaktadır. Fakültede öğrenim gören toplam 263 öğrencinin 217'si erkek, 46'sı kız öğrencilerden oluşurken, araştırmaya dahil edilen 102 öğrencinin 82'si erkek, 20'si kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler yardımıyla, öğrencilerin aylık gelir durumu ve cinsiyetleri itibarıyla hayvansal ürün tüketim durumları ortaya konulmuştur.

Uygulanan ankette genel olarak öğrencilerin aylık ortalama olarak gelir düzeyleri, bir aylık süre için hayvansal ürün tüketim miktarları ile tüketim tercih ve alışkanlıklarına ilişkin sorular bulunmaktadır. Öğrencilerin gelir düzeylerine (Tablo I) ve cinsiyetlerine göre (Tablo II) hayvansal ürün tüketim miktarlarına ait verilerin değerlendirilmesi SPSS 13.0 programı yardımıyla Pearson's Chi-square (c2) analizi ile yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrenciler gelir düzeylerine göre gruplandırılmış ve bu gruplar itibarıyla başlıca hayvansal ürünlere ait tüketim oranları Tablo I'de verilmiştir.

Genel olarak öğrencilerin gelir düzeyi arttıkça hayvansal ürün tüketimlerinin de artma eğiliminde olduğu dikkati çekmektedir. Hayvansal ürünler içerisinde özellikle koyun-kuzu eti ve balık etini hiç tüket(e)mediğini söyleyen öğrencilerin çok olması da önemli bir bulgu olarak değerlendirilmiştir. Hayvansal ürün tüketim oranları arasında hemen hemen tüm gruplarda (sığır-dana etinde 500-999 gr arası, balık etinde 500 gr'ın altında ve yumurtada 21 adet ve üzeri tüketim miktarları hariç) değişik oranlarda (%95-%99,999) önemli farklar tespit edilmiştir (Tablo I).

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre başlıca hayvansal ürün tüketimleri Tablo II'de verilmiştir.

Cinsiyete göre değerlendirme yapıldığında, erkek öğrencilerin sığır-dana eti, tavuk eti ve yumurtayı daha fazla tükettiği, buna karşın kızların da balık eti ve içme sütü tüketimine öncelik verdiği tespit edilmiştir. İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, sadece koyun-kuzu etinde tüketiminde herhangi bir fark bulunamamış ($p>0.05$), diğer ürünlerin tüketimleri arasında farklı oranlarda (%95-%99,999) önem tespit edilmiştir (Tablo II).

Öğrencilerin aylık ortalama olarak kırmızı et ürünleri ve mamullerini tüketim miktarlarına ait oranlar Tablo III'te sunulmuştur.

Öğrencilerin kırmızı et olarak sığır-dana etini, et mamullerinden ise daha çok sucuğu tercih ettikleri gözlenmiştir (Tablo III).

Tablo I. Öğrencilerin aylık gelir ve hayvansal ürün tüketim düzeylerine göre % dağılımı

Aylık Gelir Düzeyi (YTL)	Tüketilen Sığır-Dana Eti (gr)																			
	<500						>1000													
	n	%	Z ²	P	n	%	Z ²	P	n	%	Z ²	P								
<200 (n:24)	2	8,3 ^a	10	41,7 ^a	5	20,8 ^a	7	29,2 ^a	0	0,0 ^b	16,395	<0,001	11	31,4 ^a	5,173	>0,05	10	28,6 ^a	24,437	<0,001
200-299 (n:35)	3	14,3 ^a	2	9,5 ^b	5	22,8 ^a	4	18,2 ^a	1	4,5 ^b	5	22,8 ^a	4	18,2 ^a	5	22,8 ^a	4	18,2 ^a	5	22,8 ^a
300-399 (n:21)	1	4,5 ^b	5	22,8 ^a	5	22,8 ^a	4	18,2 ^a	1	4,5 ^b	5	22,8 ^a	4	18,2 ^a	5	22,8 ^a	4	18,2 ^a	5	22,8 ^a
>400 (n:22)	1	4,5 ^b	5	22,8 ^a	5	22,8 ^a	4	18,2 ^a	1	4,5 ^b	5	22,8 ^a	4	18,2 ^a	5	22,8 ^a	4	18,2 ^a	5	22,8 ^a
Tüketilen Koyun-Kuzu Eti (gr)																				
Aylık Gelir Düzeyi (YTL)	<500						>1000													
	n	%	Z ²	P	n	%	Z ²	P	n	%	Z ²	P								
	<200 (n:24)	14	58,3 ^a	10	41,7 ^a	6	25,0 ^b	3	12,5 ^b	10	41,7 ^a	11	45,8 ^a	11	45,8 ^a	11	45,8 ^a	11	45,8 ^a	11
200-299 (n:35)	10	28,6 ^a	10	28,6 ^a	16	45,7 ^a	36,157	<0,001	6	17,1 ^b	9,365	<0,05	3	8,6 ^b	18,011	<0,001	5	23,8 ^a	5	23,8 ^a
300-399 (n:21)	11	52,4 ^a	4	19,0 ^b	4	19,0 ^b	1	4,8 ^b	7	33,3 ^a	7	33,3 ^a	7	33,3 ^a	7	33,3 ^a	7	33,3 ^a	7	33,3 ^a
>400 (n:22)	5	22,7 ^b	6	27,3 ^a	6	27,3 ^a	7	31,8 ^a	5	22,7 ^b	6	27,3 ^a	6	27,3 ^a	6	27,3 ^a	6	27,3 ^a	6	27,3 ^a
Tüketilen Tavuk Eti (gr)																				
Aylık Gelir Düzeyi (YTL)	<500						>1000													
	n	%	Z ²	P	n	%	Z ²	P	n	%	Z ²	P								
	<200 (n:24)	0	0,0 ^a	12	50,0 ^a	4	16,7 ^a	8	33,3 ^a	1	4,8 ^b	13,293	<0,01	5	14,3 ^b	14,559	<0,01	12	34,3 ^a	12,693
200-299 (n:35)	1	2,8 ^b	5	14,3 ^b	5	14,3 ^b	2	9,5 ^b	1	4,8 ^b	2	9,5 ^b	2	9,5 ^b	2	9,5 ^b	2	9,5 ^b	2	9,5 ^b
300-399 (n:21)	1	4,8 ^b	2	9,5 ^b	2	9,5 ^b	4	18,2 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a
>400 (n:22)	0	0,0 ^a	4	18,2 ^a	4	18,2 ^a	7	31,8 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a	0	0,0 ^a

Tablo II. Öğrencilerin cinsiyetlerine ve hayvansal ürün tüketim miktarına göre dağılımı

Ürün	Tüketilen Miktar	Tüketen Erkek (n:82)		Tüketen Kız (n:20)		X ²	p
		n	%	n	%		
Sığır-Dana Eti	0	4	4,9	2	10,0	1,802	>0.05
	<500 gr	26	31,7	5	25,0	2,202	>0.05
	500-999 gr	16	19,5	9	45,0	14,581	<0.001
	>1000 gr	36	43,9	4	20,0	13,235	<0.001
Koyun-Kuzu Eti	0	33	40,2	7	35,0	0,533	>0.05
	<500 gr	24	29,3	7	35,0	0,827	>0.05
	500-999 gr	12	14,6	4	20,0	0,866	>0.05
	>1000 gr	13	15,9	2	10,0	1,592	>0.05
Tavuk Eti	0	2	2,4	0	0,0	2,020	>0.05
	<500 gr	19	23,2	4	20,0	0,267	>0.05
	500-999 gr	16	19,5	9	45,0	14,581	<0.001
	>1000 gr	45	54,9	7	35,0	8,081	<0.01
Balık Eti	0	31	37,8	6	30,0	1,426	>0.05
	<500 gr	36	43,9	7	35,0	1,505	>0.05
	500-999 gr	11	13,4	4	20,0	1,778	>0.05
	>1000 gr	4	4,9	3	15,0	5,556	<0.05
İçme Sütü	0	19	23,2	1	5,0	13,455	<0.001
	<3 lt	37	45,1	6	30,0	4,800	<0.05
	3-6 lt	17	20,7	10	50,0	18,364	<0.001
	>7 lt	9	11,0	3	15,0	0,707	>0.05
Yumurta	0	6	7,3	3	15,0	3,269	>0.05
	<10 adet	29	35,4	8	40,0	0,533	>0.05
	11-20 adet	19	23,2	7	35,0	3,497	>0.05
	>21 adet	28	34,1	2	10,0	16,783	<0.001

Öğrenciler kırmızı et satın alırken, tercih edilen ürünler içerisinde satın alma sıklığına göre ilk üç sırayı kıyma (%44,6), kuşbaşı (%39,4) ve hazır köfte (%16,0) almıştır. Öğrencilerin bonfile, pirzola gibi ürünleri öncelikli olarak satın alamadığı belirlenmiştir.

Aylık yumurta ve beyaz et tüketim miktarları Tablo IV'te gösterilmiştir.

Anket yapılan öğrencilerin %8,8'inin hiç yumurta tüketmediği, %54,9'unun ise aylık 10 adet üzerinde yumurta tükettikleri belirlenmiştir (Tablo IV).

Diğer taraftan, beyaz et tüketim miktarları incelendiğinde, aylık 1000 gr ve üzerinde beyaz et tüketenlerin oranının %58,8 olduğu saptanmıştır (Tablo IV). Ayrıca, piliç eti satın alırken en fazla göğüs

etinin (%43,8) tercih edildiği, bunu sırasıyla büt (%34,7) ve kanat etinin (%21,5) izlediği tespit edilmiştir.

Yapılan anket çalışmasında, öğrencilerin aylık süt ve süt ürünleri tüketim miktarlarına ilişkin bulgular Tablo V'te verilmiştir.

Öğrencilerin yaklaşık %20'sinin içme sütü tüketim alışkanlığına sahip olmadığı dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilirken, süt ürünlerinden peynir ve yoğurt tüketimi konusunda öğrenciler genelinde belirli bir tüketim alışkanlığının mevcut olduğu gözlenmiştir (Tablo V).

Öğrencilerin içme sütünü satın alırken %83,33 oranında süpermarketleri, %13,73 oranında sokak sütçülerini ve %2,94 oranında bakkalları tercih ettikleri belirlenmiştir.

Tablo III. Öğrencilerin aylık, kırmızı et ürünleri ve et mamulleri tüketimine göre dağılımı

Ürün	Tüketen →	Tüketilen Miktar (gr)									
		0		<500		500-999		1000-1999		>2000	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Sığır-Dana Eti		6	5,9	32	31,4	23	22,5	28	27,5	13	12,7
Koyun-Kuzu Eti		40	39,2	31	30,4	16	15,7	11	10,8	4	3,9
Keçi Eti		79	77,5	20	19,6	3	2,9	0	0,0	0	0,0

Mamul	Tüketen →	Tüketilen Miktar (gr)									
		0		<250		251-500		501-999		>1000	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Sucuk		14	13,7	30	29,4	36	35,3	18	17,6	4	3,9
Salam		46	45,1	31	30,4	19	18,6	6	5,9	0	0,0
Sosis		54	52,9	26	25,5	18	17,7	4	3,9	0	0,0
Pastırma		75	73,5	23	22,6	4	3,9	0	0,0	0	0,0

Tablo IV. Öğrencilerin aylık, yumurta ve beyaz et tüketimine göre dağılımı

Ürün	Tüketen →	Tüketilen Miktar (adet)									
		0		1-5		6-10		11-20		>20	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yumurta		9	8,8	12	11,8	25	24,5	26	25,5	30	29,4

Ürün	Tüketen →	Tüketilen Miktar (gr)									
		0		<500		500-999		1000-1999		>2000	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Piliç Eti		2	2,0	23	22,5	25	24,5	35	34,3	17	16,7
Balık Eti		37	36,3	43	42,2	15	14,7	7	6,8	0	0,0
Hindi Eti		77	75,5	18	17,6	6	5,9	1	1,0	0	0,0

Tablo V. Öğrencilerin aylık, içme sütü ve süt ürünleri tüketimine göre dağılımı

Ürün	Tüketen →	Tüketilen Miktar (lt)									
		0		<1 lt		1-2 lt arası		2-4 lt arası		> 4 lt	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Süt		20	19,6	24	23,5	19	18,6	16	15,7	23	22,6

Ürün	Tüketen →	Tüketilen Miktar (gr)									
		0		<500		500-999		1000-1999		>2000	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Peynir		0	0,0	21	20,6	38	37,3	21	20,6	22	21,6
Yoğurt		7	6,9	21	20,6	21	20,6	30	29,4	23	22,5
Tereyağı		44	43,1	40	39,2	11	10,8	7	6,9	0	0,0

TARTIŞMA

Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler arasında diğer kırmızı etlere kıyasla sığır-dana eti tüketiminin daha yüksek olmasında, gelirin yanı sıra damak zevki ve alışkanlıkları ile koyun-keçi etine göre daha az yağlı olmasının etkili olduğu söylenebilir. Aydın ilinde yapılan bir araştırmada (5) da koyun-keçi eti tüketiminin daha az olmasının nedenleri arasında, yukarıdakilere benzer faktörler sayılmıştır.

Aylık geliri yüksek olan öğrencilerin daha fazla miktarlarda hayvansal ürün tüketebilmesi, düşük gelirli olanların ise, ya hiç tüketememesi ya da daha az miktarlarda tüketebilmesi; gelirin hayvansal ürün tüketiminde önemli bir değişken olarak rol oynadığı şeklinde yorumlanmıştır. Yapılan istatistik değerlendirmeleri de bu sonucu desteklemektedir. Gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin pahalı olan sığır ve koyun eti yerine, tavuk eti ve yumurta gibi nispeten daha ucuz fiyatlı ürünleri tükettikleri anlaşılmaktadır.

Yüksek fiyatlı bonfile, pirezola gibi değerli et ürünleri tüketiminin, nispeten düşük fiyat ve kalitedeki kıyma, kuşbaşı gibi ürünlere nazaran daha az tüketilebildiği anlaşılmıştır. Bunda fiyatın dışında kıyma ve kuşbaşının farklı yemek çeşitlerinde kullanılabilmesinin de etkili olduğu düşünülmektedir. Kırmızı et olarak kıymanın daha fazla tüketildiği sonucu Atay ve arkadaşlarının (5) bulgusuyla da paralellik göstermektedir. Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede, kız öğrencilerde aylık 3lt ve üzeri içme sütü tüketiminin erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir (Tablo II).

Yapılan istatistiksel analizde, aylık 1000 gr ve üzeri tüketim rakamları incelendiğinde, erkek öğrencilerin sığır-dana ve tavuk etini daha fazla tükettikleri, kız öğrencilerin ise balık etine öncelik verdikleri anlaşılmıştır (Tablo II).

Beyaz et ürünleri içerisinde hindi ve balık etini tüketmeyen öğrencilerin oranının yüksek olması; fiyatın yanı sıra bu ürünlerin kişisel beslenme alışkanlığı içerisinde yeterince yer edinmemesine, özellikle balığın daha çok kış aylarında tüketilebilme özelliğine ve kokusundan dolayı tercih edilmesine bağlanabilir.

Araştırma sonucunda, öğrenciler arasında süt tüketmeyenlerin oranının %20 gibi yüksek bir düzeyde bulunması oldukça düşündürücü olarak kabul edilirken, peynir ve yoğurt tüketiminde belirli bir tüketim alışkanlığının kazanılmış olması ise olumlu olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin, sütü satın alırken %13,7 oranında sokak sütçülerini tercih etmesi süt sektörünün pazarlama ile ilgili yapısal bir sorununu akla getirmiş ve daha önce yapılan araştırma sonuçlarıyla (6, 7) da birebir örtüşmüştür. Öğrencilerin sokak sütünü satın almaları onların hijyenden çok fiyata öncelik verdiklerini göstermiştir. O nedenle hijyenik ve ambalajlı olarak satılan sütlerin maliyetlerinin daha aşağılara çekilmesinin, sokak sütüne olan talebi azaltacağı düşünülmektedir. Tüketicilerin ambalajlı perakende süt

fiyatlarını yüksek bulunduğu yönündeki araştırma sonuçlarında (6, 8) olduğu gibi, bu çalışmada da yüksek süt fiyatı öğrencilerin bir kısmını sokak sütü almak zorunda bırakmıştır.

Sonuç olarak; ankete katılan, veteriner fakültesi öğrencilerinin, hayvansal kaynaklı gıda tüketiminin özellikle düşük gelir düzeyine sahip olan gruplarda daha belirgin olmak üzere, genel anlamda yetersiz olduğu ve tüketimin gelir düzeyine, tüketim alışkanlıklarına ve bazı ürünlerde cinsiyete bağlı olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, öğrencilerin hayvansal ürün tüketimini artırabilmek ve daha sağlıklı nesiller yetiştirebilmek için, hayvansal ürünlerde üretim maliyetlerini düşürücü, ürün piyasalarını düzenleyici ve tüketimi teşvik edici tedbirlerin alınmasının çok büyük önem taşıdığı düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

1. Göğüş AK. *Et Teknolojisi. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları. Yayın No: 991, Ankara 1986, ss 243.*
2. Kara MK, Eydurhan E, Özdemir T, Zer C. *Van'da et ve ürünleri tüketim alışkanlıkları üzerine bir araştırma. 4. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi Bildiri Kitabı, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 01-03 Eylül 2004, ss 661-664.*
3. FAO. *Food consumption, dietary protein consumption and animal products share in total dietary protein consumption 2007, www.fao.org/es/ess/faostat/foodsecurity/Files/DietAnimalProductsProtein_en.xls Erişim Tarihi: 14.08.2007*
4. Şengül S. *Türkiye'de gelir gruplarına göre gıda talebi. ODTÜ Gelişme Dergisi, 2004, 31: 115-148.*

5. Atay O, Gökdal Ö, Aygün T, Ülker H. Aydın ili Çine ilçesinde kırmızı et tüketim alışkanlıkları, 4. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi Bildiri Kitabı, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 01-03 Eylül 2004, ss 348-354.
6. Durmaz H, Sağun E, Tarakçı Z. Yüksekokul öğrencilerinin içme sütü tüketim alışkanlıkları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi* 2002, 13 (2): 69-73.
7. Tarakçı Z, Selçuk Ş, Şahin K, Coşkun, H. Üniversite öğrencilerinin içme sütü tüketim alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi* 2003, 13 (1): 15-21.
8. Demirci M, Kurultay Ş, Öksüz Ö. Tekirdağ ilinde içme sütü tüketim alışkanlıkları ve bu alışkanlıkları etkileyen faktörlerin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *İçme Sütü Sempozyumu Tebliğler Kitabı, Trakya Üniversitesi, Tekirdağ 21-22 Mayıs 1998, ss 149-157.*